การศึกษาความพึงพอใจจากแอปพลิเคชั่นไลน์ที่ส่งผลต่อการรู้เท่าทันสื่อของกลุ่มวัยเบบี้บูมเมอร์ในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี

A Study of Satisfaction from LINE Applications on Media Literacy among Baby Boomers in Muang District Pathum Thani Province

สุรชัย วงษ์ชาลี* นฤมล ตีระพัฒนเกียรติ**
Surachai Wongcharlee Naruemon Teerapattanakiat
ศุรฎา ชัยอนุวัต*** กิตติพงษ์ จังหวัดนา****
Surada Chaianuwat Kittiphong Changwatna
วัชระ แสงสว่าง***** ศรอนงค์ เขียวลาภ******
Wachara Sangsavang Sonanong Kwaepilab
คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยปทุมธานี, ประเทศไทย
Faculty of Business Administration and Accounting Lecturer, Pathumthani University, Thailand
E-mail: naruemon.t@ptu.ac.th

Received: October 18, 2022
Revised: August 09, 2023
Accepted: August 16, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การศึกษาความพึงพอใจจากแอปพลิเคชั่นไลน์ที่ส่งผลต่อการรู้เท่าทันสื่อของกลุ่มวัยเบบี้บูมเมอร์ในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี มีวัตถุประสงค์ ๒ ข้อ (๑) เพื่อศึกษาระดับการใช้ประโยชน์จากแอพพลิเคชั่นไลน์ของกลุ่มวัยเบบี้บูมเมอร์ ในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี (๒) เพื่อศึกษาความพึงพอใจจากแอพพลิเคชั่นไลน์ที่ส่งผลต่อการรู้เท่าทันสื่อของกลุ่มวัยเบบี้บูมเมอร์ ในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาค้นคว้าจากข้อมูลที่มีผู้รวบรวมไว้ ทั้งหน่วยงานของรัฐและเอกชน คือ เอกสาร ข้อมูล หนังสือพิมพ์ธุรกิจ วารสารต่าง ๆ และหนังสือทางวิชาการ วิทยานิพนธ์และรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้กรอบแนวคิด หลักจากได้กรอบแนวคิดแล้วใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการ

---

* สุรชัย วงษ์ชาลี Asst.Prof.Surachai Wongcharlee ที่ปรึกษางานวิจัย
** นางสาวนฤมล ตีระพัฒนเกียรติ Miss Naruemon Teerapattanakiat ที่ปรึกษางานวิจัย
Faculty of Business Administration and Accounting Teacher, Pathum-thani University, Advisor.
*** นางสาวศุรฎา ชัยอนุวัต Miss Surada Chaianuwat
**** นายกิตติพงษ์ จังหวัดนา Mr.Kittiphong Changwatna
***** นายวัชระ แสงสว่าง Mr.Wachara Sangsavang
****** นางสาวศรอนงค์ เขียวลาภ Miss Sonanong Kwaepilab
นักศึกษาปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยปทุมธานี Faculty of Business Administration and Accounting Bachelor'degree student, Pathumthani University.

23. (323-332).indd 323 8/28/2023 3:05:04 PM

เก็บข้อมูลโดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย การเลือกเก็บข้อมูล หลักจากได้กรอบแนวคิด วิเคราะห์ความถี่ ค่าร้อยละ วิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างตัวแปร ถึงการใช้แอปพลิเคชั่นไลน์ ในกลุ่มเบบี้บูมเมอร์แต่ละคนจะมีการใช้แอปพลิเคชั่นไลน์ที่แตกต่างกันไปหรือไม่และพฤติกรรมการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากแอพพลิเคชั่นไลน์ที่ส่งผลต่อการรู้เท่าทันที่แตกต่างกันไปหรือไม่ที่ส่งผลต่อการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุนั้นเอง

คำสำคัญ : ความพึงพอใจ; แอปพลิเคชั่นไลน์; การรู้เท่าทันสื่อ; กลุ่มวัยเบบี้บูมเมอร์; อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี

Abstract

Subject research A Study of Satisfaction from Line Applications on Media Literacy among Baby Boomers in Muang District Pathum Thani Province There are 2 objectives (1) to study the level of utilization of LINE applications among age groups. Baby Boomers in Muang District, Pathum Thani Province (2) to study the satisfaction from LINE applications affecting media literacy among baby boomers in Muang District, Pathum Thani Province. This research is a study of the information that has been collected. Both government agencies and private sectors are documents, information, business newspapers, various periodicals, and academic books, theses, and related research reports. to get a conceptual framework After conceptualization, the questionnaire was used as a tool for collecting data using a simple sampling method. Choosing to store After getting the conceptual framework frequency analysis, percentage value, comparison analysis between variables to use the LINE application Whether or not each baby boomer will use LINE application differently and how utilization behavior and satisfaction from LINE application affect cognition. Is it different or not that affects the media literacy of the elderly.

Keywords: Satisfaction; LINE Application; Media Literacy; Baby Boomers; Muang District Pathum Thani Province

23. (323-332).indd 324 8/28/2023 3:05:04 PM

บทนำ

ด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสาร จึงทำให้สังคมปัจจุบันนั้นว่าด้วยการสื่อสารที่มีความสะดวกและรวดเร็ว ผู้ส่งสารสามารถส่งสารไปยังผู้รับสาร และผู้รับสารสามารถรับสารและตอบกลับได้ทันทีทุกมุมโลก[๑] ด้วยเหตุนี้เองสังคมที่ก้าวเข้าสู่ยุคแห่งโลกาภิวัตน์ที่เสมือนเชื่อมโลกไว้อย่างไร้พรมแดน การดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ไม่มีจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดอย่างไรนั้น เมื่อกล่าวถึงการสื่อสารในยุคปัจจุบันที่ผู้คนต่างอาศัยโลกดิจิตอลและการใช้เครือข่ายออนไลน์โดยอาศัยอินเทอร์เน็ตในการเชื่อมต่อเพื่อการติดต่อสื่อสาร ช่องทางการติดต่อสื่อสารนี้เองทำให้ผู้คนสามารถส่งสารและรับสารผ่านทางมัลติมีเดียได้ ไม่ว่าจะเป็นการส่งสารที่เป็นข้อความ เป็นรูปแบบของเสียงที่ส่งผ่านโปรแกรมหรือส่งเป็นรูปภาพเพื่อสื่อความหมายแม้กระทั่ง ภาพเคลื่อนไหว ซึ่งจะทำให้สามารถสื่อสารได้แบบสองทิศทาง (two-way communication) และด้วยวิวัฒนาการในปัจจุบันยังสามารถทำให้เราสามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างรวดเร็วและทันเวลา (Real Time) สามารถสื่อสารพร้อมกันได้หลายคนในเวลาเดียวกัน เครือข่ายอินเตอร์เน็ตมีการเข้าถึงได้ง่ายในทุกที่ทุกเวลาการคิดค้นและพัฒนาสมาร์ทโฟน (Smartphone) และแอปพลิเคชั่นเพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสารทางโปรแกรมการสนทนา (Chat Program) ผ่านข้อความได้รับความนิยมอย่าง แพร่หลายในปัจจุบัน ซึ่งโปรแกรมที่ได้รับความนิยมสูงสุดในประเทศไทย คือ โปรแกรมไลน์ (Line Application) ที่มีการติดต่อสื่อสารได้ในหลากหลายรูปแบบ ทั้งข้อความ รูปภาพ เสียง และ ภาพเคลื่อนไหว เป็นต้น[๒]

ทั้งนี้สิ่งที่น่าสนใจก็คือ ในประชากรผู้ใช้งานแอปพลิเคชั่นไลน์ในประเทศไทย ความนิยมไม่ได้อยู่แค่เฉพาะหมู่วัยรุ่นหรือวัยทำงานเท่านั้น ทั้งนี้ประชากรที่มีอายุตั้งแต่ ๕๐ ปีขึ้นไป ร้อยละ ๔๙.๗๐ ซึ่งเป็นกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ ใช้แอปพิเคชั่นไลน์ในการติดต่อสื่อสารเช่นกัน และกลุ่มประชากรกลุ่มนี้มีการใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นกว่าในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา โดยจากการสำรวจการมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. ๒๕๖๓ ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร[๓] ดังนั้นกลุ่มเบบี้บูมเมอร์จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการรู้เท่าทันเนื้อหาในสื่อสังคมออนไลน์ด้วย

---

[๑] อัญมณี ภักดีมวลชน, “พฤติกรรมการใช้แอปพลิเคชั่นไลน์กับการรู้เท่าทันสื่อข่าวลวงของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่”, **วารสารสื่อสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย**, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๖๕) : ๕๙.

[๒] ศุภศิลป์ กุลจิตต์เจือวงศ์, “โทรศัพท์มือถืออัจฉริยะทศวรรษใหม่ของนวัตกรรมการสื่อสารแห่งอนาคต”, **วารสาร Veridian E-Journal กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - เมษายน ๒๕๕๖) : ๑๓๒ – ๑๔๒.

[๓] สำนักงานสถิติแห่งชาติ, **สำรวจการมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. ๒๕๖๓**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://www.nso.go.th/sites/2014 /DocLib13/ด้านICT/เทคโนโลยีในครัวเรือน/2563/Pocketbook63.pdf, [๒๔ มกราคม ๒๕๖๓].

23. (323-332).indd 325 8/28/2023 3:05:04 PM

อย่างไรก็ตาม กลุ่มเบบี้บูมเมอร์จึงเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงในการเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวโดยกำหนดการแสดงผลข้อมูลส่วนตัวเป็นสาธารณะในสื่อสังคมออนไลน์อย่างเช่น Facebook มากกว่ากลุ่มผู้ใช้อื่น ๆ โดยไม่ระมัดระวังการเปิดเผยข้อมูลส่วนตัว เช่น วันเกิด หมายเลขโทรศัพท์ อีเมล รูปภาพ และข้อมูลอื่น ๆ สอดคล้องกับ พิทักษ์ศักดิ์ ทิศาภาคย์และคณะ[๔] ที่พบความเสี่ยงในกลุ่มวัยนี้ที่จะได้ผลกระทบจากข่าวลวง ข่าวหลอกได้ง่าย เพราะมักจะเชื่อข้อมูลที่ผู้อื่นแชร์มาทางสื่อออนไลน์และเป็นการเชื่อแบบไม่มีเหตุผล ให้ความเชื่อถือหากเป็นข้อมูลที่ถูกแชร์มาจากคนที่รัก กลุ่มเพื่อน หรือคนที่เชื่อถือกันอยู่แล้ว ประกอบกับผู้สูงอายุมีการค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมน้อย ขาดการวิเคราะห์นั้นเอง

จากเหตุผลที่กล่าวมานี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความพึงพอใจจากแอปพลิเคชั่นไลน์ที่ส่งผลต่อการรู้เท่าทันสื่อของกลุ่มวัยเบบี้บูมเมอร์ เพื่อต้องการทราบว่าอะไรเป็นปัจจัยที่เกิดพฤติกรรมการใช้งานแอปพลิเคชั่นไลน์ของประชากรกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ และการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากแอปพลิเคชั่นไลน์ส่งผลต่อการรู้เท่าทันสื่อของของกลุ่มวัยเบบี้บูมเมอร์ ในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานีอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อศึกษาระดับการใช้ประโยชน์จากแอพพลิเคชั่นไลน์ของกลุ่มวัยเบบี้บูมเมอร์ ในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี

๒. เพื่อศึกษาความพึงพอใจจากแอพพลิเคชั่นไลน์ที่ส่งผลต่อการรู้เท่าทันสื่อของกลุ่มวัยเบบี้บูมเมอร์ ในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง การศึกษาความพึงพอใจจากแอปพลิเคชั่นไลน์ที่ส่งผลต่อการรู้เท่าทันสื่อของกลุ่มวัยเบบี้บูมเมอร์ในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา บทความและรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

แนวคิดเกี่ยวกับระดับการใช้ประโยชน์ความพึงพอใจ

ทฤษฎีระดับการใช้ประโยชน์ความพึงพอใจ พีระ จิรโสภณ[๕] ได้กล่าวถึง ทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากสื่อ เน้นการศึกษาผู้รับสารเกี่ยวกับสภาวะทางสังคมและจิตใจ ซึ่งก่อให้เกิดความต้องการ

---

[๔] พิทักษ์ศักดิ์ ทิศาภาคย์, ชนัญสรา อรนพ ณ อยุธยา, และ วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา, “การพัฒนาตัวบ่งชี้การรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อส่งเสริงความเป็นพลเมืองประชาธิปไตยของผู้สูงอายุในประเทศไทย”, **วารสารการสื่อสารมวลชน คณะการสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - มิถุนายน ๒๕๖๒) : ๑๔๗ - ๑๙๐.

[๕] พีระ จิระโสภณ, “กระบวนทัศน์เกี่ยวกับทฤษฎีผลจากการสื่อสารมวลชน”, **เอกสารประกอบการสอนวิชาทฤษฎีการสื่อสารเชิงกลยุทธ์**, (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๘), หน้า ๒๕๒.

23. (323-332).indd 326 8/28/2023 3:05:04 PM

ที่ส่งผลให้เกิดความคาดหวังจากสื่อจนนำไปสู่การเปิดรับสื่อ ซึ่งผลที่ได้รับนั้นอาจตรงตามที่ต้องการ หรืออาจได้รับผลต่างจากที่หวังไว้อย่างเฉพาะเจาะจง เพื่อนำไปสู่ความพึงพอใจเฉพาะตนเอง ด้วยเหตุนี้ การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจที่ได้รับจากสื่อ จึงมองผู้รับสารเป็นผู้ใช้สื่อมีลักษณะกระตือรือร้น เป็นฝ่ายรุก (Active) เป็นผู้เลือกใช้สื่อ และเลือกรับสารตามความต้องการและสิ่งจูงใจของตนเองมากกว่าที่จะเป็นฝ่ายรับ (Passive) หรือผู้ถูกกระทำเหมือนในอดีตที่คอยให้สื่อทำการป้อนข้อมูลข่าวสารให้ หรือทำไปด้วยความเคยชินไม่มีเหตุผลอื่นใด และในยุคนี้ ผู้ใช้สามารถตรวจสอบและประเมินผลสื่อประเภทต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการสื่อสาร

แคทซ์, บลัมเลอร์ และกรูวิทช์[๖] ได้กล่าวถึงทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ เป็นการให้ความสำคัญกับผู้รับสารเป็นหลักในฐานะที่เป็นผู้เลือกใช้สื่อประเภทต่าง ๆ มองว่าผู้รับสารไม่ได้มีลักษณะเป็น Passive อย่างที่ทฤษฎีสังคมมวลชนกล่าวอ้าง หากแต่มีลักษณะเป็น Active เป็นผู้กระทำ คือ สามารถเลือกเปิดรับสื่อ ใช้สื่อต่าง ๆ ได้ตามต้องการ การใช้สื่อตามแต่ละบุคคล เพื่อเติมเต็มหรือตอบสนองความต้องการในแต่ละด้านของตน โดยเมื่อรู้ว่าต้องการอะไรก็จะเลือกเปิดรับหรือใช้สื่อในทางที่ดีที่สุดเพื่อตอบสนองความต้องการตรงนี้ จึงกล่าวได้ว่าคนที่มีความแตกต่างกันก็จะมีการเปิดใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากสื่อแตกต่างกันไปและผลจากการใช้สื่อก็จะแตกต่างไปตามแต่ละคน

ทั้งนี้ ได้สรุปความต้องการในการใช้ประโยชน์จากสื่อได้ ๕ รูปแบบ คือ

๑. ความต้องการที่จะรู้ (Cognitive Needs) คือ ความต้องการด้านข้อมูลข่าวสาร ความรู้ ความคิดและความเข้าใจ

๒. ความต้องการด้านอารมณ์ (Affective Needs) คือ ความต้องการด้านความพึงพอใจ ความบันเทิงและสุนทรียะ

๓. ความต้องการแบบบูรณาการ (Integrative Needs) คือ ความต้องการใช้สื่อเพื่อสร้างความมั่นคง ความน่าเชื่อถือและความเชื่อมั่น ซึ่งผสมผสานทั้งความต้องการด้านความรู้และความต้องการด้านอารมณ์ไว้ด้วยกัน

๔. ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Social Integrative Needs) คือ ความต้องการที่จะใช้สื่อเพื่อติดต่อสัมพันธ์กับคนในครอบครัว เพื่อน รวมทั้งกับสังคมโลก

๕. ความต้องการปลดปล่อยและหลีกหนีจากความเครียด (Tension Release Needs) คือ ความต้องการที่จะหลีกหนีจากปัญหาและสิ่งรุมเร้าต่าง ๆ ที่ประสบในชีวิตประจำวัน โดยหันไปเปิดรับความบันเทิงในสื่อมวลชน เพื่อช่วยลดความตึงเครียดและสร้างความผ่อนคลาย

---

[๖] Katz, E., Blumler, J., & Gurevitch, M., "Utilization of mass communication by the individual" **Beverly Hills: Sage,** Vol.37 No.4 : 509-523, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://psycnet.apa.org/record/ 1974-32398-001 [๒๔ มกราคม ๒๕๖๔].

ดังนั้น ทฤษฎีการใช้ประโยชน์ความพึงพอใจ ผู้วิจัยจึงควรนำมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาถึงการใช้แอปพลิเคชั่นไลน์ ในกลุ่มเบบี้บูมเมอร์แต่ละคนจะมีการใช้แอปพลิเคชั่นไลน์ที่แตกต่างกันไปหรือไม่และพฤติกรรมการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากแอพพลิเคชั่นไลน์ที่ส่งผลต่อการรู้เท่าทันที่แตกต่างกันไปหรือไม่

แนวคิดเกี่ยวกับแอปพลิเคชั่นไลน์

แอปพลิเคชั่นไลน์ก็จัดว่าเป็นหนึ่งในสื่อสังคมออนไลน์ ที่แอปพลิเคชั่นที่ผสมบริการ Messaging และ Voice Over IP เข้าด้วยกัน ถ้าหากจัดตามประเภทข้างต้นนั้น ก็จะผสมผสานระหว่าง Social Networking และ Media Sharing เพราะจะสร้างประวัติ เชิญเพื่อนมาเป็นเพื่อน รวมถึงส่งข้อความ แชร์รูปภาพ แชร์วิดีโอ ข้อมูล ส่งข้อความเสียง โทร พูดคุยกัน video call ติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ใช้งานด้วยกันได้ ตลอดจนสามารถโต้ตอบการสนทนาได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว รวมทั้งยังดาวน์โหลดใช้บริการได้ฟรี สอดคล้องกับ ศุภศิลป์ กุลจิตต์เจือวงศ์[๗] กล่าวถึงแอปพลิเคชั่นไลน์นั้นจัดว่ามีลักษณะเฉพาะที่สร้างความแตกต่างอย่างเด่นชัดแตกต่าง ออกไปจากแอปพลิเคชั่นสนทนาอื่น ๆ โดยสามารถสรุปลักษณะเฉพาะของแอปพลิเคชั่นไลน์ดังนี้

๑. การสื่อสาร ๒ ทาง (Two-way Communication) LINE สามารถใช้เพื่อติดต่อสื่อสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสารได้โดยตรง โดยสามารถส่งข้อความ รูปภาพ เอกสารหรือข้อมูลข่าวสารตามที่ต้องการเพื่อก่อให้เกิดการรับรู้และพฤติกรรม อีกทั้งยังสามารถแสดงปฏิกิริยาตอบกลับ (Feedback) โดยตรงได้ทันที

๒. สามารถสื่อสารได้ตลอดเวลา (Anytime) โดยผู้ใช้สามารถสื่อสารไปยังคู่สนทนาได้ ตลอดเวลาโดยไม่จำกัดช่วงเวลาและระยะเวลาในการสื่อสาร หากยังมีการเชื่อมต่อเครือข่ายสัญญาณ อินเทอร์เน็ตและคู่สนทนายังคงมีสถานะเป็นเพื่อนกัน

๓. สามารถส่งรูปแบบสารได้หลากหลาย (Multi-media) ลักษณะเด่นเฉพาะของ LINE คือ สามารถส่งสารที่มีรูปแบบหลากหลายแตกต่างกัน โดยสามารถเลือกให้เหมาะสมกับรูปแบบและกลุ่มเป้าหมายในการสื่อสารได้ เช่น ข้อความ รูปภาพ การส่งลิงก์เพื่อเชื่อมต่อเว็บไซต์จากภายนอก คลิปวิดีโอ รายการสินค้า สติ๊กเกอร์ข้อความเสียง การโทร การสนทนาทางวิดีโอ เป็นต้น

๔. สามารถเลือกปิดกั้นการสนทนาได้ (Block) กล่าวคือ เมื่อผู้ใช้ไม่ต้องการจะรับสารจากคู่สนทนาคนใด เราสามารถเลือกปิดการสนทนากับคู่สนทนารายนั้นได้อย่างเฉพาะเจาะจง

---

[๗] ศุภศิลป์ กุลจิตต์เจือวงศ์, “โทรศัพท์มือถืออัจฉริยะทศวรรษใหม่ของนวัตกรรมการสื่อสารแห่งอนาคต”, **วารสาร Veridian E-Journal กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - เมษายน ๒๕๕๖) : ๑๓๒ – ๑๔๒.

23. (323-332).indd 328 8/28/2023 3:05:04 PM

๕. สามารถสร้างไทม์ไลน์ได้ (Timeline) เช่นเดียวกับสังคมออนไลน์อื่น ๆ อย่าง Facebook และ Twitter โดยผู้ใช้นั้นสามารถโพสต์ข้อความ รูปภาพหรือคลิปวิดีโอบนหน้าไทม์ไลน์ของตนเองได้ตามความต้องการ

๖. รองรับไฟล์ข้อมูลได้หลากหลาย (Files Support) ในแอปพลิเคชั่นไลน์ นอกจากสามารถที่จะส่งข้อความสนทนาเป็นตัวอักษร ภาพ หรือสติ๊กเกอร์แล้ว ผู้ใช้ยังสามารถส่งแฟ้มงานเอกสารในรูปแบบของนามสกุลไฟล์ต่าง ๆ ได้มีลักษณะคล้ายกับการรับ-ส่งอีเมลจากผู้ส่งไปยังผู้รับโดยตรง ซึ่งไฟล์ที่สามารถใช้งานได้นั้น เช่น .pdf .ppt .doc และ .jpeg เป็นต้น

ดังนั้น ด้วยลักษณะเด่นที่แตกต่างหลากหลายของแอปพลิเคชั่นไลน์ดังที่ได้กล่าวมาในข้างต้น ทำให้LINE เป็นสื่อสังคมออนไลน์ที่ได้กำลังสนับสนุนและได้รับความนิยมในปัจจุบัน

ทั้งนี้ แนวคิดแอปพลิเคชั่นไลน์ ควรที่จะนำมาเป็นสื่อหลักในการศึกษาครั้งนี้ถึงการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจที่ส่งผลต่อการรู้เท่าทันของกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ เพื่อศึกษาถึงการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากแอปพลิเคชั่นไลน์ที่ส่งผลต่อการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุ

แนวคิดเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อ

อัญมณี ภักดีมวลชน[๕] ได้สรุปความหมาย การรู้เท่าทันสื่อ เป็นทักษะในการรู้เท่าทันสื่อแบ่งเป็น ๕ ระดับ คือ

๑. ทักษะในการเข้าถึง (Access) หมายถึง ทักษะที่ผู้สูงอายุสามารถอ่านข่าวลวงแล้วสามารถเข้าใจเนื้อหาข่าวลวง สามารถแบ่งประเภทของข่าวลวงได้

๒. ทักษะการวิเคราะห์ (Analyze) หมายถึง ทักษะที่ผู้สูงอายุสามารถตรวจสอบข่าวลวงได้โดยอาจจะใช้ความรู้เดิมที่มีประสบการณ์เดิมที่มีในการตรวจสอบและตีความสารว่าผู้ส่งสารเขียนข่าวลวงมาเพื่อวัตถุประสงค์อะไร มีการเปรียบเทียบข้อเท็จจริง ความคิดเห็นและแยกแยะเป็นประเด็นต่าง ๆ ได้

๓. ทักษะการประเมินเนื้อหาสาระ (Evaluate) เมื่อผู้สูงอายุประเมินข้อมูลข่าวสารแล้วสามารถตัดสินใจถึงความถูกต้อง คุณภาพของข้อมูลข่าวสารและเนื้อหาของข่าวลวงได้

๔. ทักษะการสร้างสรรค์ (Create) การเลือกใช้เทคโนโลยี โดยเฉพาะแอปพลิเคชั่นไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อบรรลุเป้าหมายการสื่อสารในการสร้างข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องไม่สร้างหรือแชร์ข่าวลวง

๕. ทักษะการมีส่วนร่วม (Participate) ความสามารถของผู้สูงอายุในการสร้างเพื่อเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับคนอื่น เช่น การโพสต์ข้อความในกลุ่มแอปพลิเคชั่นไลน์ร่วมกับการสื่อสาร มีบทบาท

---

[๕] อัญมณี ภักดีมวลชน, “พฤติกรรมการใช้แอปพลิเคชั่นไลน์กับการรู้เท่าทันสื่อข่าวลวงของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่”, **วารสารสื่อสารมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย**, ฉบับที่ ๕ ครั้งที่ ๑ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๖๕), หน้า ๖๔ – ๖๕.

23. (323-332).indd 329 8/28/2023 3:05:04 PM

ร่วมกันของผู้ใช้สื่อการใช้สื่อการบริโภคสาร ที่เกิดจากการผลิตสาร เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ได้อย่างรวดเร็ว เช่น การทำงานร่วมกับคนอื่นได้อย่างสร้างสรรค์ในรูปแบบใหม่ หรือมีความไว้เนื้อเชื่อใจกันและการไม่มีอันตรายใด ๆ

ข่าวลวง หมายถึง ข่าวที่มีเนื้อหาเป็นเท็จที่ปรากฏในแอปพลิเคชั่นไลน์และเป็นเรื่องราวที่ถูกประดิษฐ์ขึ้น โดยไม่มีข้อเท็จจริงที่สามารถตรวจสอบแหล่งที่มาหรือคำพูดข่าวลวง บางข่าวอาจมีส่วนข้อมูลที่สามารถตรวจสอบได้ แต่อาจมีข้อมูลที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อมีเจตนาบิดเบือนไปจากข้อเท็จจริงเดิม

แนวคิดเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อ ควรที่จะนำมาวิเคราะห์เป็นองค์ประกอบของข้อคำถามในการศึกษาครั้งนี้ถึงการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจที่ส่งผลต่อการรู้เท่าทันสื่อของกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ และเพื่อศึกษาถึงการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากแอปพลิเคชั่นไลน์ที่ส่งผลต่อการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุ

แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มวัยเบบี้บูมเมอร์

กลุ่มเบบี้บูมเมอร์ คือ คนที่เกิดในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๔๙ - ๒๕๐๗ และเป็นเจเนอเรชั่นที่อยู่ในยุคที่การพัฒนาเทคโนโลยียังไม่ทันสมัยมากนัก จากการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตของประเทศไทย ปี ๒๕๖๓[๙] พบว่า กลุ่มเบบี้บูมเมอร์ ใช้เฉลี่ยวันละ ๖ ชั่วโมง ๒๑ นาที โดยภาพรวมของกิจกรรมออนไลน์ที่นิยมทำมากที่สุดคือการติดต่อสื่อสารจากมาตรการ Work from home รองลงมาคือ ดูรายการโทรทัศน์ ดูคลิป ดูหนัง ฟังเพลงออนไลน์ อันเป็นผลมาจากมาตรการรักษาระยะห่างจากสถานการณ์โควิด-๑๙ ที่กิจกรรมทางสังคมต่าง ๆ ต้องปรับไปสู่รูปแบบออนไลน์ และจากสถานภาพการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศของประเทศไทย กลุ่มเบบี้บูมเมอร์จำนวน ๑,๑๓๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๔๗ จากจำนวนกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ที่สำรวจทั้งหมด ๒,๖๗๕ คน พบว่า สถานภาพการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศอยู่ในระดับปรับปรุง หมายความว่า เป็นกลุ่มคนที่ขาดองค์ความรู้ที่ครอบคลุมกับเกณฑ์การประเมิน หรือมีความรู้สอดคล้องกับเกณฑ์การประเมินของการสำรวจเพียงบางส่วน และยังไม่แตกฉานในองค์ความรู้เหล่านั้นที่อาจจะทำให้ประสบปัญหากับการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาความพึงพอใจจากแอปพลิเคชั่นไลน์ที่ส่งผลต่อการรู้เท่าทันสื่อของกลุ่มวัยเบบี้บูมเมอร์ในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาค้นคว้าจากข้อมูลที่มีผู้รวบรวมไว้ คือ เอกสาร ข้อมูล หนังสือพิมพ์ธุรกิจ วารสารต่าง ๆ และหนังสือทางวิชาการ วิทยานิพนธ์

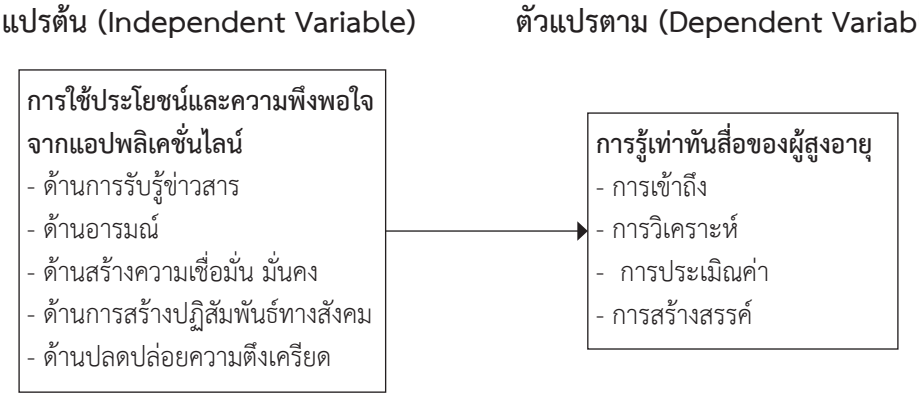
[๙] สำนักงานสถิติแห่งชาติ, **สำรวจการมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. ๒๕๖๓**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://www.nso.go.th/sites/2014 /DocLib13/ด้านICT/เทคโนโลยีในครัวเรือน/2563/Pocketbook63.pdf [๒๔ มกราคม ๒๕๖๓].

23. (323-332).indd 330 8/28/2023 3:05:04 PM

และรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้กรอบแนวคิด (Conceptual Model) การศึกษาความพึงพอใจจากแอปพลิเคชั่นไลน์ในกลุ่มเบบี้บูมเมอร์แต่ละคนจะมีการใช้แอปพลิเคชั่นไลน์ที่แตกต่างกันไปหรือไม่ และพฤติกรรมการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากแอพพลิเคชั่นไลน์ที่ส่งผลต่อการรู้เท่าทันที่แตกต่างกันไปหรือไม่

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง การศึกษาความพึงพอใจจากแอปพลิเคชั่นไลน์ที่ส่งผลต่อการรู้เท่าทันสื่อของกลุ่มวัยเบบี้บูมเมอร์ในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยได้ทำการจับประเด็นที่สำคัญแสดงเป็นกรอบแนวความคิด (Conceptual Framework) ในภาพที่ ๑

ภาพที่ ๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

หลังจากได้กรอบแนวคิดในการวิจัยแล้ว จะนำคำตอบที่ตรงกับประเด็นคำถามมาสรุปผล โดยการคัดกรอง จัดกลุ่มปัจจัยหลักและปัจจัยย่อย วิเคราะห์ความถี่ ค่าร้อยละ วิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างตัวแปร โดยการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น ๒ กลุ่ม ดังนี้

๑. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentages) การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

๒. สถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบสมมติฐาน สำหรับกลุ่มตัวอย่างมากกว่า ๒ กลุ่ม ได้แก่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance) และใช้วิธีของ เชฟเฟ่ (Schefie) สำหรับการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ เมื่อพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๕ ทั้งนี้ งานวิจัยจึงมีความจำเป็นที่จะต้องใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ทั้ง ๒ กลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ที่สุดต่อไป

23. (323-332).indd 331 8/28/2023 3:05:04 PM

บทสรุป

จากการศึกษาเรื่อง การศึกษาความพึงพอใจจากแอปพลิเคชั่นไลน์ที่ส่งผลต่อการรู้เท่าทันสื่อของกลุ่มวัยเบบี้บูมเมอร์ในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ควรนำแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาทำการวิจัยถึงการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจที่ส่งผลต่อการรู้เท่าทันของกลุ่มเบบี้บูมเมอร์แต่ละคนจะมีการใช้แอปพลิเคชั่นไลน์ที่แตกต่างกันไปหรือไม่และพฤติกรรมการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากแอพพลิเคชั่นไลน์ที่ส่งผลต่อการรู้เท่าทันที่แตกต่างกันไปหรือไม่

บรรณานุกรม

พิทักษ์ศักดิ์ ทิศาภาคย์ ชนัญสรา อรนพ ณ อยุธยา, และ วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา. “การพัฒนาตัวบ่งชี้การรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อส่งเสริงความเป็นพลเมืองประชาธิปไตยของผู้สูงอายุในประเทศไทย”. **วารสารการสื่อสารมวลชน คณะการสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**. ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - มิถุนายน ๒๕๖๒) : ๑๔๗ - ๑๙๐.

พีระ จิระโสภณ. “กระบวนทัศน์เกี่ยวกับทฤษฎีผลจากการสื่อสารมวลชน”. **เอกสารประกอบการสอนวิชาทฤษฎีการสื่อสารเชิงกลยุทธ์**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๘.

ศุภศิลป์ กุลจิตต์เจือวงศ์. “โทรศัพท์มือถืออัจฉริยะทศวรรษใหม่ของนวัตกรรมการสื่อสารแห่งอนาคต”. **วารสาร Veridian E-Journal กลุ่มมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์และวิทยาศาสตร์**. ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - เมษายน ๒๕๕๖) : ๑๓๒ – ๑๔๒.

อัญมณี ภักดีมวลชน. “พฤติกรรมการใช้แอปพลิเคชั่นไลน์กับการรู้เท่าทันสื่อข่าวลวงของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่”. **วารสารสื่อสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย**. ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๖๕) : ๕๙.

Katz, E., Blumler, J., & Gurevitch, M., “Utilization of mass communication by the individual”. **Beverly Hills: Sage**. Vol.37 No.4, 509-523. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://psycnet.apa.org/record/1974-32398-001 [๒๔ มกราคม ๒๕๖๔].

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. **สำรวจการมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. ๒๕๖๓**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://www.nso.go.th/sites/2014/DocLib13/ด้านICT/เทคโนโลยีในครัวเรือน/2563/Pocketbook63.pdf [๒๔ มกราคม ๒๕๖๓].

23. (323-332).indd 332 8/28/2023 3:05:04 PM